

KUNSTWERK VAN DE WEEK

Als een vorm van landschapspoëzie groef Frank Bruggeman kraters en vulde die met aardappelen

Wekelijks bespreken we een kunstwerk dat nú om aandacht vraagt. Deze week: *Impact* van Frank Bruggeman. Geïnspireerd door bomkraters teelt hij op een oud militair vliegveld in elf verschillende soorten aardappelen.

Marsha Bruinen 7 september 2023, 13:39

De aardappelen van uit de cirkels van 'Impact' worden geoogst. Beeld Natascha Libbert

Het is moeilijk voor te stellen wanneer je uitkijkt over het bloemrijke landgoed De Hangar, maar zo'n tachtig jaar geleden regende het bommen op deze akkers nabij Arnhem. Dat heeft alles te maken met de boerderij die in het midden van het veld staat. Die is namelijk in feite geen boerderij, maar een voormalige vliegtuighangar, gebouwd door de Duitse bezetters tijdens de Tweede Wereldoorlog. Door de opslagplaats te maskeren als boerenschuur, compleet met nageschilderde ramen en luiken, probeerden zij de geallieerden om de tuin te leiden. Alle camouflagepogingen ten spijt kregen de Britten het vliegveld in Deelen al snel in het vizier, met zware bombardementen als gevolg.

Eén magazine naar keuze

Exclusief voor u als Volkskrantabonnee

Aangeboden door **Kiosk.nl**

Wie goed kijkt, kan de sporen van dat oorlogsgeweld vandaag nog zien. Stichting De Hangar, die het voormalige militaire vliegveld in 2020 heeft omgedoopt tot 'testsite voor de kunsten en natuur', deelt op haar website een opvallende tip om de kraters te vinden: zoek naar plekken in het landschap met een hoge diversiteit aan begroeiing. Wanneer zo'n bom op de aarde insloeg, kwam vruchtbare grond omhoog die aan de randen van de kuil werd afgezet. Zo ontstonden in het landschap verhoogde cirkels waar het voor veel planten beter toeven was dan in de arme zandgrond eromheen.

'Impact' van Frank Bruggeman, op 3 juli 2023

Een mooi stuk landschapspoëzie, vond kunstenaar Frank Bruggeman. Geïnspireerd sloeg hij aan het graven van een eigen kuil. Sla het slingerpaadje rechts voor de nepboerderij in en je komt uit bij deze 'vreedzame krater': een uitgegraven cirkel waarvan de omtrek bestaat uit 'hügelbedden'. Dat zijn verhoogde teeltbedden, legt Bruggeman uit, gevuld met rottend hout en daardoor goede reservoirs voor voedingsstoffen en water. De kunstenaar teelde elf soorten aardappelen.

Impact (2023) is onderdeel van een langdurig samenwerkingsproject van Bruggeman, curator bij De Hangar Marco Henssen en akkerbouwer Henny Roelofsen, die helpt met het bewerken van het land. Samen proberen ze met kunst van gewassen en andere planten de transitie naar duurzame landbouw te verbeelden. Een eerder resultaat van hun 'crop art' is *Spill* (2022), waarvoor ze tijdens het zaaien van de gerst paden uitspaarden in het patroon van de vroegere start- en landingsbanen. Het rechtlijnige karakter van de akker werd onderbroken en de monocultuur werd verstoord: wandelend over de paden strooide Bruggeman links en rechts zaden uit van korenbloem, klaproos en wikke.

Kunst die het bodemleven verbetert en de biodiversiteit vergroot: ze past in een bredere tendens van tentoonstellingen die zich buigen over klimaat en ecologie. Maar Bruggeman voert natuurinclusiviteit niet alleen op als thema, hij gaat er ook echt mee aan de slag.

Niet lullen maar poetsen, moet ook Agnes Denes hebben gedacht toen zij haar iconische *Wheatfield – A Confrontation* (1982) aanlegde: een tarweveld midden in de drukte van New York. Op een stortplaats vlak bij Wall Street stak ze samen met vrijwilligers de handen uit de mouwen: puin weghalen, grond omploegen, zaaigebouwen graven, tarwe zaaien en maanden later het resultaat oogsten.

Waar veel kunstenaars tegenwoordig de stad verlaten voor hun landschapskunst, trok Denes in omgekeerde richting. Ze verbouwde de tarwe op twee gigadure stedelijke hectare en wreef wereldproblematiek als klimaatverandering, honger en armoede onder de snufferd van de stedelijke elite. Bruggeman was waarschijnlijk maar al te graag dat tarweveld ingelopen, met bloemzaden op zak, om hier en daar wat tussen de aren uit te strooien.

i

Frank Bruggeman (57)

Wat: *Impact*

Waar: Koningsweg 23a, Arnhem, bij landgoed De Hangar, buitenplaats Koningsweg.

Wanneer: Bruggemans projecten zijn dagelijks van zonsopgang tot zonsondergang te bezoeken en zullen nog jaren te zien zijn.

Goed om te weten: Komend weekend laat Bruggeman in de hangar een film zien over zijn projecten op de akker. Zondagmiddag zijn er voordrachten en een aardappelproeverij.

De Volkskrant Kunst & Cultuur

Ontvang elke week het laatste kunstnieuws en de belangrijkste recensies, interviews en beschouwingen.

Inschrijven

Lees ook

- Em'kal' Eyongakpa vult een verlaten fabriek met geluid, alsof hij de aarde eronder wil laten horen
- Plantman
- De tentoonstelling Tijdelijk huis van thuis vertelt over de verandering van het woonhuis in de afgelopen jaren ★★★★★

Cultuur & Media

NIEUWS

MEER >

11:20 UUR

Live: Oekraïne claimt Russisch schip en onderzeeër te hebben geraakt bij aanval Sevastopol • Rusland gaat Noord-Korea helpen satellieten te bouwen

11:10 UUR

Femke Halsema wil nog zes jaar door als burgemeester van Amsterdam

10:30 UUR

Ook Alibaba lanceert AI-taalmodel in China

10:41 UUR

Het aandeel SUV's blijft groeien, ondanks de schadelijke voor klimaat en verkeersveiligheid

INTERVIEW

Jonkeren uit de Bijlmer laten hun 'shine' niet 'doffen': 'Er is zoveel meer dan het stereotiepe beeld'

TIJDSCHRIFT VILLAMEDIA

In journalistenvakblad *Villamedia* krijgt de journalistiek er rustig van langs

BEST GELEZEN

MEER >

1 De grootste iPhone-verandering sinds jaren: een nieuw oplaadkabeltje

2 In slaap gesust Europa wordt bedreigd van alle kanten: 'EU is vergeten over haar geopolitieke ba...

3 De stabiele, slimme en vrolijke rechterhand van Onthout: Nico-lien van Vroonhoven

AND VENUS WAS HER NAME JEANNY

Zijn nummer 'Jeanny' werd een (omstreden) hit, maar zanger Falco kon de weelde niet dragen

MEER CULTUUR & MEDIA >

Wilt u belangrijke informatie delen met de Volkskrant?

Tip hier onze journalisten

Algemeen Contact met de redactie Contact met de klantenservice Privacystatement Abonnementsvoorwaarden Gebruiksvoorwaarden Cookiebeleid Privacy-instellingen Auteursrecht Colofon	Service Klantenservice Mijn omgeving Vakantieservice Adverteren Losse verkoop	Meer de Volkskrant Abonneren Nieuwsbrieven Digitale krant Webwinkel Puzzels RSS-feeds Facebook Twitter Android apps iOS apps	Navigeer Columnisten Recensies De Volkskeuken Archief
---	---	---	--

Op alle verhalen van de Volkskrant rust uiteraard copyright.
Wil je tekst overnemen of een video(fragment), foto of illustratie gebruiken, mail dan naar copyright@volkskrant.nl.
© 2023 DPG Media B.V. - alle rechten voorbehouden